

BONTOTT ANYAGBÓL CSALÁDI HÁZAK

Pesterzsébeti változások

Megújul a régi Pesterzsébet. A gazdag múltú munkáskerület óslakói határozottan állítják, hogy ebben az évtizedben a városkép arculata annyit változott, mint történetében még soha. Erzsébet központjában, az egykori földszintes házak helyén ma már tízemeletes épületek magasodnak, a szemnek kellemes látványt nyújtó színes erkélyekkel. A tervezők érzékelhető változatosságra törekedtek, s jutott hely — talán több, mint más lakótelepeken — a zöldterületnek is. A panelből felépített otthonok tömbje nem szürke, egyhangú betonrengeteg benyomását kelti, hanem gondosan megalkotott épületek együttesét. S ha valaki néhán évvel ezelőtt járt utoljára a kerület formálódó városközpontjában, útbaigazítás nélkül bizony könnyen eltéved.

Három ütemben

Hogyan vélekednek maguk a pesterzsébetiek lakóhelyük megújulásáról? A helyszínen jó néhány érdekelttel szót váltottunk, s e beszélgetések summázatait elmondható: a lebontott, jórészt komfort nélküli lakásokat nemigen sajnálják, hiszen ami már eddig is felépült a helyükön, az jobb minőségű, s a beköltözőknek a korábbinál kényelmesebb élet lehetőségét teremti meg. Számokkal dokumentálható tény az is, hogy a szanalát házak lakóinak több mint a fele Pesterzsébeten kapott szép otthont. A lakások átadásának üteme sajnos nem teszi lehetővé, hogy minden ilyen kéresemk eleget tegyenek. Így hát bármennyire fájó, az óslakosok másik része elköltözött a XX. kerületből.

Ahhoz, hogy valóban érzékeljük a pesterzsébeti változásokat, ismerkedjünk meg közelebbről is a városközpont több ütemből álló rekonstrukciójával, amely 1970-ben kezdődött el, s ezen a területen a hatodik ötéves terv végéig 11 500 otthont hoznak tető alá.

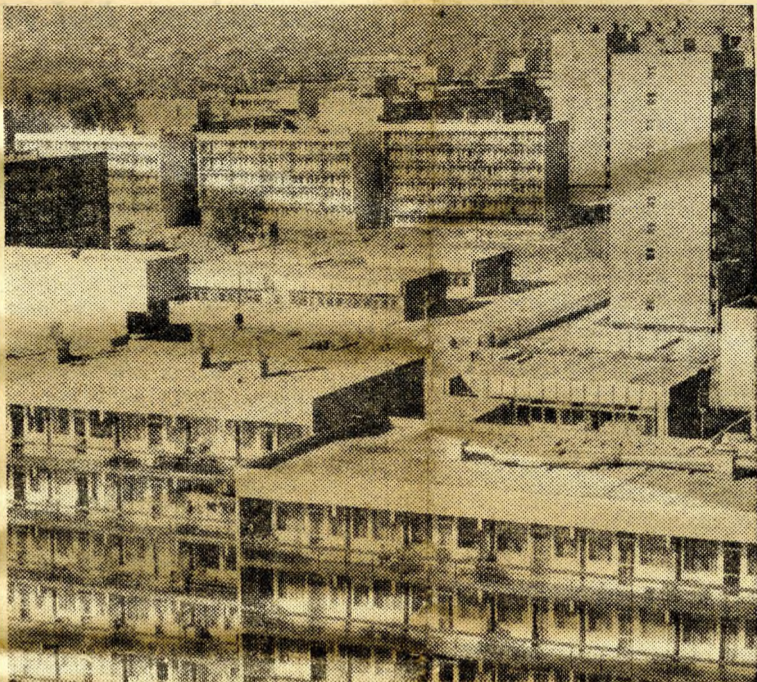
Hol tart most a magyaránnyú munka? — kérdeztük *Rozsnyay Bélától*, a XX. kerületi tanács általános elnökhelyettesétől.

— Rövidesen befejeződik a városközpontban a második ütem építése — válaszolta, miközben tervrajzokat tett az asztalra. — Ebben a szakaszban a Kossuth Lajos utca, a Helsinki út, a Határ út és a Kramer Sándor utca által határolt területen 3500 lakás épült fel. A teljes képhez viszont hozzátartozik, hogy Pesterzsébet egy része a jövőben is kertváros marad.

A tervrajzok segítségével felvázolja a következő évek tennivalóit. A harmadik ütem első részében 1982 végéig 1700 lakás létesül a Ságvári Endre utca, az Arpád út, a Határ út és a Török Flóris utca által közrefogott nyegdben. A tervekben világosan kitűnik, hogy a tényleges városközpont a Helsinki út, a Nagy Sándor utca, a Török Flóris utca és a Határ út közötti területen épül fel, 1985-ig. Az átalakulás természetesen ezután is folytatódik, csak Pesterzsébet más részén. A hetedik ötéves tervben kezdődik meg a dél-pesti kórházról délre, a Nagykőrösi út és az Ócsai út közötti üres részen egy új lakótelep építése.

Segítenek az üzemek

Maradjunk még továbbra is az új városközpontnál. Ezen a területen az átalakulással együtt járó legnagyobb gond ma kétségkívül a tanteremhiány és az, hogy kevés az óvodai és bölcsődei hely. Nehezíti a helyzetet, hogy a kereskedelmi hálózat korántsem teljes; külön problémát jelent a kerület vezetőinek, hogy a megszüntetett, kis alapterületű boltok helyén rendszerint nem készülnek el időben az új üzletek. A tapasztalatok szerint a kapcsolódó beruházásokat általában egy — másfél évvel később adják át, mint ahogy a lakók beköltöznek új otthonukba. Sok ez vagy kevés? Ha most ezt a kérdést összehasonlítjuk más fővárosi lakótelepekkel, akkor látni kell, hogy

Egy évtizeddel ezelőtt itt komfort nélküli, földszintes házak álltak. (Bánhalmi János felvétele.)

az erzsébetiek helyzete korántsem kedvezőtlen. Viszont ez a tény önmagában aligha vigasztalja meg azt, akinek nem veték fel a gyermekét óvodába vagy bölcsődebe.

— Sajnos nap mint nap érzékeljük ezt a gondot — mondta Rozsnyay Béla. — A jövőben mindenekelőtt a tervezők, a beruházók és a kivitelezők munkájának összehangolásával kívánunk javítani a helyzeten. Tapasztalataink szerint így tovább csökkenthetjük a kapcsolódó beruházások átadásának határidejét.

Talán az elmondottakból is kiderült, hogy az olyan magyaránnyú építkezésekhez, mint amilyen a pesterzsébeti is, terület kell. Az épületek átadása szempontjából is döntő jelentőségű, hogyan készítik elő egy-egy körzetben a terepet a panelos lakásépítkezéshez. A *társadalmi bontás*, amelyet a XX. kerületben követnek, ma már nem egyedülálló a fővárosban; korábban éppen a pesterzsébetiek kezdeményezésére honosították meg mást is.

Hét végén is dolgoznak

Miről is van szó?

— Miután kerületünkben szép hagyományai vannak a társadalmi munkának, a terület-előkészítésben is számíthatunk az üzemek, intézmények, a lakosság segítségére — magyarázta Rozsnyay Béla. — A városközpont rekonstrukciója során az elmúlt fél évben így végezték el a Vörösmarty utca, a Török Flóris utca, a Nagy Sándor utca és a Kossuth Lajos utca közötti területen közös erővel több mint hatszáz lakás lebontását, természetesen szaképzett munkavezető irányításával. A még felhasználható építőanyagot, téglát, gerendát, cserepeket, ajtókat, ablakkereteket a vállalatok azoknak a dolgozóknak adják díjmentesen, akiknek érvényes építési engedélyük van. Szigorú szabály viszont, hogy bontott anyagot *csak lakásépítésre* lehet felhasználni, nyaraló, víkendház ebből nem készülhet!

A társadalmi bontás folytán az elmúlt két évben 45 millió forintot sikerült megtakarítaniuk a pesterzsébetieknek: az ilyen bontást nem kellett munkadíjat fizetni. Az sem elhanyagolható szempont, hogy a bontott anyag felhasználásával több száz család építhetett otthont; ezzel a módszerrel gyorsan halad a terület előkészítése, szombat, vasárnap sem áll meg a munka; az építkezők ugyanis szabadságot vesznek ki arra az időre, amíg összegyűjtik és hazaszállítják az építőanyagot. Gyakran még a barátok, rokonok is csatlakoznak hozzájuk. Az akcióban mindenekelőtt a Közúti Gépellátó Vállalat, az Építőipari Gépesítő Vállalat, az Építőipari Szállítási Vállalat, a Csepel Autógyár 2-es számú gyá-

ra és a Ganz-Mávag soroksári vasöntödéje volt érdekelt. Am a dolog érdekessége, hogy nemcsak a kerületi vállalatok éltek ezzel a lehetőséggel. Olyan cégek is jelentkeztek, amelyeket munkájuk időszakosan köt Pesterzsébethez. Ezek közé tartozik például az új városközpont kivitelezésében közreműködő Budapesti Lakásépítő Vállalat. Az üzemek, intézmények munkagépet, szállítóeszközöt adnak a bontáshoz dolgozóiknak.

A legutóbbi szabad szombaton például a Kossuth Lajos utca egyik épületét az Építőipari Szállítási Vállalat 1. számú üzemegységének húsz önkéntese bontotta szorgalmasan, s ami ennél a munkánál legalább ennyire fontos, egymás testi épségére is vigyázva. Vezetőjük *Komódi Ottó* darus volt, aki a gép fülkéjéből irányította társait. A hatalmas betongerendákat egymás után emelte teherautóra. A délelőtti tűző napon nem láttunk ácsorgó embert, mindenki megállás nélkül tette a dolgát.

— Nem is lehet lazálni, mert a Sanyi ebből a téglából holnap már falazni fog — mondta magyaránnyú módon Komódi Ottó, s pillanatszerűen szünetet tartva bemutatott *Kun Sándor* 28 éves gépkocsivezetőnek.

— Amikor a vállalatnál értesültem arról, hogy díjtalanul bontott anyaghoz lehet jutni, nagyon megörültem, mert így több tízezer forintot megspórolhatok — vette át a szót Kun Sándor. — Súlysápon építkezem, a ház pinccéje már elkészült, sietnem kell, hogy nyáron minél jobban haladjak a munkával. Egész hétre szabadságot vettem ki, a sógorom és a munkatársaim nagyon rendelkez, eljöttek segíteni. Ha az időjárás nem szól közbe, remélhetőleg novemberben beköltözhetek a családommal új otthonomba.

Amíg beszélgettünk, a többiek tovább pakolták a teherautót; a fuvarért a vállalat kedvezményes díjat számít. Persze ugyanezen a napon nemcsak Kun Sándor jutott bontott építőanyaghoz, hanem mások is. A szűkebb családi körön kívül olyanok is itt szorgoskodtak, akiknek pihenőnapjuk volt. Közéjük tartozott Komódi Ottón kívül a másik darus, *Pergel János* is.

Öröm és megtakarítás

— Aki épített már saját erőből családi házat, az tudja, ilyenkor minden forintnak megvan a maga helye — válaszolja Pergel János, amikor megkérdezem, miért vállalta ezt a társadalmi munkát. — Így nem kevés pénzt lehet megtakarítani. Nekem öröm, hogy segíthetek munkatársaimnak. Majd a következő hét végén kipihenem magam.

Szavaira Komódi Ottó egyetértően bólint. A téglákkal megpakolt teherautó néhány perc múlva útnak indul Súlysáp felé.

Falus Gábor